

Nová farmaka v léčbě nespavosti

MUDr. Jozef Višňovský, MUDr. Jakub Vaněk

Klinika psychiatrie, Fakultní nemocnice Olomouc

Poruchy spánku patří k nejčastějším důvodům, proč pacienti vyhledávají praktické lékaře či psychiatry. Roční prevalence insomnie u dospělé populace se odhaduje až na 40 %. Poruchy spánku se mohou vyskytovat izolovaně nebo v kombinaci s jiným základním onemocněním. Nefarmakologické opatření a postupy, jakkoliv jsou nedílnou součástí terapie nespavosti, nejsou pacienty ani lékaři, vždy preferovány. Farmakoterapie poruch spánku zahrnuje širokou plejádu psychofarmak. Spánková medicína a její výzkum se neustále vyvíjí, což přináší i nová farmaka. Cílem článku je přinést stručný přehled základních vlastností a použití nových preparátů v léčbě nespavosti. Jmenovitě jsou v článku zastoupeni agonisté melatoninových receptorů a duální antagonisté orexinových receptorů. I když tyto léky jsou v praxi stále používány spíše okrajově, mají v terapii poruch spánku své pevné místo a při správné indikaci mohou pacientům přinést značný benefit v podobě kvalitního spánku.

Klíčová slova: farmakoterapie, spánek, nespavost, melatonin, orexin, insomnie.

New pharmaceuticals in the treatment of insomnia

Sleep disorders are among the most common reasons why patients seek general practitioners or psychiatrists. The annual prevalence of insomnia in the adult population is estimated at up to 40%. Sleep disorders can occur in isolation or in combination with another underlying disorder. Non-pharmacological measures and procedures, even though they are an integral part of insomnia therapy, are not always preferred by patients and even doctors. Pharmacotherapy of sleep disorders includes a wide spectrum of drugs. Sleep medicine and its research are constantly evolving, which also brings new pharmaceuticals. The aim of the article is to provide a brief overview of the basic properties and use of new drugs in the treatment of insomnia. Namely, melatonin receptor agonists and dual orexin receptor antagonists are represented in the article. Even though these drugs are still used marginally in practice, they have a their place in the therapy of sleep disorders. When indicated correctly, they can bring significant benefits to patients in the form of quality sleep.

Key words: pharmacotherapy, sleep, insomnia, melatonin, orexin, insomnia.

Úvod

Poruchy spánku patří dlouhodobě k nejčastějším obtížím pacientů v primární péči i v ambulanci psychiatra. Kvalifikované odborné odhady udávají prevalenci insomnie až 40 % za kalendářní rok (1). Přechodnou epizodu nespavosti tedy zažije skoro polovina populace. Déletrvající nespavost diagnostikovaná pomocí dotazníků v epidemiologických studiích pak trápí až 15 % populace a přibližně 10 % pacientů v primární péči má problém se spánkem jako primární obtíž nebo komorbiditu (1).

Léčba insomnie a poruch spánku obecně má své doporučené postupy a měla by být v prvé řadě stupňovitá od méně zatěžujících až po více invazivní intervence (2). Konkrétně v léčbě nespavosti mají nefarmakologické intervence dlouhodobě efektivitu srovnatelnou s farmaky (3). Část pacientů je ovšem zpravidla odkázána na psychofarmaka. Léky ovlivňující spánek patří k nejstarším psychofarmakům vůbec a přírodní substance na podporu spánku zná lidstvo již od dob prvních starověkých škol lékařství (4). Přesto dodnes chybí ideální hypnotikum, které by na-

plnilo všechny potřeby a minimalizovalo rizika. Pozitivní zprávou je, že spánková medicína je dynamicky rozvíjející se obor, a i zde se zkoumají a do praxe uvádějí nová léčiva. Jejich přehled je uveden dále v textu a zahrnuje i léky, které nejsou a pravděpodobně nebudou na českém trhu k dostání. V případě léků u nás nedostupných byla žádost o registraci u evropské lékové agentury stažena buď z důvodů výhrad lékové autority k účinnosti preparátu anebo firmy o registraci pro evropský trh ani primárně neusilovali. Je však vhodné je alespoň přehledově zmínit,